

Vergaderjaar 2016–2017

34 647

Evaluatie Winkeltijdenwet

B

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 maart 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Economische Zaken van 23 december 2016² inzake de evaluatie Winkeltijdenwet. Naar aanleiding hiervan is op 6 februari 2017 een brief aan de Minister gestuurd.

De Minister heeft op 9 maart 2017 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
De Boer

¹ Samenstelling:

Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Postema (PvdA), Van Strien (PVV), Vos (GL), Kok (PVV) (*vicevoorzitter*), Gerkens (SP) (*voorzitter*), Atsma (CDA), Dercksen (PVV), Van Kesteren (CDA), Krikke (VVD), Meijer (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Barth (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP)

² *Kamerstukken I*, 2016–2017, 34 647, A.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Minister van Economische Zaken

Den Haag, 6 februari 2017

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken (EZ) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 23 december 2016³ inzake de evaluatie Winkeltijdenwet.

Deze evaluatie, en het onderzoek dat eraan ten grondslag ligt, roepen de nodige vragen op bij de leden van de SGP-fractie. De leden van de CDA-fractie, de ChristenUnie-fractie en het lid van de OSF-fractie sluiten zich bij de gestelde vragen aan.

Het is in de ogen van de leden van de SGP-fractie opvallend dat uit het rapport blijkt dat 86% van de gemeenten een integrale belangenafweging hebben gemaakt bij het bepalen van het winkeltijdenbeleid, waarbij drie zaken in kaart worden gebracht: het economisch belang, het standpunt van de winkeliers en het standpunt van de inwoners. Deze leden vinden het frappant dat blijkbaar het standpunt van het winkelpersoneel door het merendeel van de gemeenten niet is afgewogen. Dit gevoel wordt versterkt door het feit dat slechts 40% van de gemeenten voor de integrale belangenafweging gebruik heeft gemaakt van de VNG-leidraad, waarin destijds slechts na lang aandringen het belang van werknemers is opgenomen.

Wat is uw oordeel over het feit dat in een groot deel van de gemeenten bij de belangenafweging het winkelpersoneel (slechts 18%), de verhuurders (slechts 16%) en de vastgoedbeleggers (slechts 9%) betrokken zijn, ten opzichte van een veel hoger percentage van de winkeliers (89%) en de inwoners (61%)? Vindt u het reëel om het winkelpersoneel, dat het werk dient te verrichten, zo minimaal te betrekken bij een belangrijke afweging als rond de zondagsopenstelling? Wat vindt u van het feit dat bij dit onderzoek de werknemers via de werkgevers werden aangezocht om te reflecteren? Kunt u aangeven of de reden dat het aantal respondenten onder het winkelpersoneel zo laag was komt doordat de onderzoekers een groepsinterview hebben gehouden, nota bene onder personeel van Albert Heijn, waarvan bekend is dat het een van de aanjagers van de zondagsopenstelling is? En vindt de regering een dergelijk groepsinterview representatief voor een dergelijk belangrijk element uit de evaluatie van de Winkeltijdenwet?

Ongeveer tweederde van de werknemers die op zondag werken vindt het niet prettig om die dag te werken. Bij degenen die (nog) niet op zondag werken is dat percentage zelfs 90%, zo merken deze leden op. Hoe weegt u deze gegevens, ook in het licht van het feit dat veel gemeenten in de praktijk nauwelijks peilen hoe dit leeft onder het winkelpersoneel? Wat vindt u van het feit dat 24% van de respondenten van het winkelpersoneel zich onder druk voelt gezet om te werken op zondag en dat dit in de andere branches van de levensmiddelensector zelfs 32% is? Wat is in dit verband de betekenis dat blijkt dat het in veel gevallen niet mogelijk is te onderhandelen over de inhoud van de arbeidsovereenkomst? Kunt u toelichten hoe u in uw persbericht d.d. 23 december 2016 over de evaluatie van de Winkeltijdenwet tot de conclusie komt dat «werknemers doorgaans de positieve gevolgen ondervinden»?

³ *Kamerstukken I*, 2016–2017, 34 647, A.

Hoe weegt u het feit dat in diverse cao's alleen ruimte wordt geboden voor gewetensbezwaarden, terwijl de Arbeidstijdenwet uitgaat van instemming door de werknemer, zonder dat dit gerelateerd hoeft te zijn aan gewetensbezwaar? Welke maatregelen gaat u treffen om mede zorg te dragen voor meer kennis van rechten en plichten rond het weigeren van zondagsarbeid en cao-bepalingen voor winkelpersoneel? Deze leden merken op dat volgens het rapport in veel gemeenten de evaluaties in het komende jaar worden gedaan. Kunt u bevorderen dat belangen van winkelpersoneel gezien worden in de evaluaties?

Deze leden merken op dat uit de reacties blijkt dat veel winkeliers kiezen voor goedkoper personeel, omdat er op zondag toeslagen worden gegeven. Voor een belangrijk deel van de respondenten is die toeslag de reden om op zondag te willen werken. Deze toeslagen blijken in diverse sectoren onder druk te staan. Kunt u bevorderen dat de toeslagen op zondag worden gehandhaafd? Kunt u aangeven hoe wordt voorkomen dat meer personeelsleden de druk zullen voelen om op zondag te werken, als de toeslagen verder verlaagd worden?

Het rapport geeft aan dat 93 procent van de winkels geen contractuele verplichtingen hebben ten aanzien van de zondagsopenstelling. Bij 7 procent van de respondenten is dat wel het geval, waarbij 22 procent van hen er onderuit kan. Dat betekent dat 78 procent van de winkeliers met een boetebeding er niet onderuit kan, merken deze leden op. Vindt u het gewenst dat zoveel winkeliers hun winkel op zondag open moeten doen, terwijl zij dat niet willen?

Deze leden constateren dat nog steeds 5,46 procent (0,78 x 7%) van de winkeliers te maken heeft met boetebedingen. De motie-Holdijk c.s.⁴ onderschreef dat het over «diverse gevallen» zou gaan. Nu blijkt dat 5,46 procent van de winkeliers hiermee te maken heeft is dat voor deze leden aanleiding om voor extra aandacht te vragen voor deze groep. Bent u bereid om alsnog te komen met wettelijke maatregelen om te waarborgen dat winkeliers nooit gedwongen kunnen worden om op zondag hun winkel open te stellen? Welke andere dan juridische maatregelen kunt u nog nemen om de vrijheid van de ondernemers op dit te beschermen? Bent u bereid om alsnog juridische ondersteuning te bieden aan winkeliers, die geconfronteerd worden met boetebedingen? Hoe duidt u het feit dat onder de respondenten zelfs 4 procent gedwongen open is? Hoe beoordeelt u verder het gegeven dat 26 procent van de winkeliers open is vanwege afspraken met de winkeliersvereniging? Acht u, met deze leden, de kans groot dat hier ook druk kan worden ervaren in de onderlinge verhoudingen van winkeliers?

Het valt deze leden op dat de meeste supermarkten alle zondagen open zijn. Ook blijkt uit de cijfers dat de grote winkelketens meer druk zetten op de opening op zondag. Van de gewone winkeliers blijkt slechts de helft elke week op zondag open te zijn. Het onderzoek geeft aan dat het voor een belangrijk deel gaat om omzet en concurrentiemotieven. Bent u het met deze leden eens dat de positie van het klein winkelbedrijf onder druk staat van het grootwinkelbedrijf? En zo ja, wat betekent dat voor het beleid van het Ministerie van Economische Zaken? Kunt u aangeven of aan de hand van het rapport kan worden ingeschat of de omzetsijging ook tot winst heeft geleid, oftewel, of de kosten tegen de baten opwegen?

Uit het onderzoek blijkt dat jongeren de zondag steeds minder als rustdag zien, dan wel weinig onderscheid zien tussen de zondag en de andere dagen van de week, zo merken deze leden op. Is het verlies aan gedeelde

⁴ Kamerstukken I, 2012–2013, 32 412, K.

waarden, zoals het besef en het genot van een wekelijkse rustdag, reden voor u om het beleid te heroverwegen?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 3 maart 2017.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
A.M.V. Gerkens

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 maart 2017

Hierbij beantwoord ik de vragen (kenmerk 160444.01u) naar aanleiding van de evaluatie van de Winkeltijdenwet (Kamerstukken I, 2016/17, 34 647, A).

De leden van de fractie van de SGP vragen naar een oordeel over dat een groot deel van de gemeenten bij de belangenafweging vooral de winkeliers en de inwoners betreft en in mindere mate het winkelpersoneel, de verhuurders en de vastgoedbeleggers.

De gewijzigde Winkeltijdenwet stelt geen specifieke eisen aan de belangenafweging die plaats moet vinden door gemeenten. De vaststelling of wijziging van een winkeltijdenverordening vergt een besluit van de gemeenteraad. Het is aan het lokale bestuur om te bepalen hoe zij bij de voorbereiding van een besluit de omgeving betreft. Het verdient daarbij de aanbeveling dat gemeenten hier vooraf over in gesprek te gaan met alle betrokkenen, waaronder de werknemers. Dit is des te meer van belang als de winkeltijdenverordening gevoelig ligt in de gemeente. Het grote voordeel van de decentralisatie van de bevoegdheid voor het vaststellen van de winkeltijden is dat juist de gemeente beter dan het Rijk in staat is om de lokale belangen hierin af wegen. Het staat betrokkenen vrij om contact op nemen met het lokale bestuur om op deze wijze hun zienswijze actief naar voren te brengen.

Daarnaast vragen de leden van de SGP-fractie naar het feit dat bij het onderzoek de werknemers via de werkgevers werden aangezocht. Zij vragen zich daarbij af of het aantal respondenten zo laag was omdat de onderzoekers een groepsinterview hebben gehouden met personeel van de Albert Heijn waarvan bekend is dat zij voorstander is van de zondagsopenstelling. De leden wensen te vernemen of een dergelijk groepsinterview representatief is.

Het bleek een opgave te zijn om werknemers, en dan met name jongere werknemers, te bereiken in het onderzoek. In het onderzoek signaleren ook de onderzoekers het relatief lage aantal jonge respondenten en de gevolgen daarvan voor de representativiteit. Van de ondervraagden is 81% van respondenten ouder dan 35 jaar. Onderzoeksbureau BMC is tot de uiteindelijke resultaten gekomen door eerst de vakbonden te verzoeken om de vragenlijsten uit te zetten onder hun leden. Omdat de populatie niet voldoende representatief bleek is daarna een extra uitvraag gedaan via de werkgeversverenigingen. Omdat ook daarna met name de deelname van jongere werknemers tegenviel en er niet kon worden gesproken van voldoende representativiteit zijn groepsinterviews gehouden met jonge werknemers. De onderzoekers benadrukken zelf in het onderzoeksrapport dat de bevindingen uit de groepsinterviews slechts als indicatief kunnen worden aangemerkt.

De leden van de SGP-fractie vragen naar een oordeel over de constatering dat een flink aantal werknemers heeft aangegeven niet op zondag te willen werken, onder meer in relatie met dat gemeente het winkelpersoneel minder betreft bij de besluitvorming over zondagsopening.

Van de 1.593 respondenten in de enquête heeft 53% ingevuld niet op zondag te werken. Van de 47% die werkzaam is op tenminste één zondag in het jaar geeft ongeveer twee derde aan dat zij het niet prettig vinden om op zondag te werken. Het gaat om ongeveer 31% van het totaal aan ondervraagden. Van diegenen die op zondag werken geeft ongeveer 35% aan het prettig te vinden om op zondag te werken. Aan alle onder-

vraagden, inclusief diegenen die op zondag werken, is gevraagd naar wat hun persoonlijke redenen zijn om niet op zondag te willen werken. Veruit de meeste genoemde reden (54%) is «sociale redenen», 32% geeft aan zondag als rustdag te zien en 12% noemt geloofsovertuiging. Sociale redenen hoeven niet specifiek aan de zondag gerelateerd te zijn; sociale redenen kunnen ook van toepassing zijn op een wens om niet op zaterdag of een andere dag te werken. Het onderzoek gaat niet in op in hoeverre werknemers tevreden zijn met hun werk, waarbij alle aspecten van hun werk zijn meegenomen. Daar leent een onderzoek naar de gewijzigde Winkeltijdenwet zich ook niet voor. Het algemene beeld is dat een groot aantal werknemers dat op zondag werkt, aangeeft het niet prettig te vinden om op zondag te werken maar dat tegelijkertijd 76% van de werknemers zich niet onder druk gezet voelt.

Ik zou het goed vinden als een gemeente bij de besluitvorming de belangen van de werknemer meeweegt. Deze belangen zijn echter ook al geborgd middels de Arbeidstijdenwet en zijn onderdeel van (collectieve) onderhandelingen, aanvullende maatregelen hebben naar mijn mening geen toegevoegde waarde. De Arbeidstijdenwet bepaalt reeds dat er op zondag in principe geen arbeid wordt verricht, behalve voor zover dat uit de aard van de arbeid voortvloeit. Daarnaast kan arbeid op zondag worden verricht indien de bedrijfsomstandigheden dit noodzakelijk maken. Hierover moet dan overeenstemming worden bereikt met het medezeggenschapsorgaan, of bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Ook de werknemer dient in te stemmen met werken op zondag. Indien de werknemer dit heeft gedaan heeft hij recht op 13 vrije zondagen per jaar. Van dit aantal kan slechts worden afgeweken bij collectieve regeling.

De leden van de SGP-fractie vragen naar mijn mening over de constatering in het onderzoek dat 24% van de respondenten van het winkelpersoneel zich onder druk voelt gezet om te werken op zondag en dit in andere branches van de levensmiddelensector 32% is. Zij wensen ook graag te vernemen hoe dit gezien moet worden nu blijkt dat in veel gevallen het niet mogelijk is om te onderhandelen over de inhoud van de arbeidsovereenkomst.

In een cao en in de arbeidsovereenkomst worden afspraken gemaakt tussen werkgever(s) en werknemer(s). 54% van de werknemers geeft aan dat een collectieve regeling rondom het werken op zondag op hen van toepassing is, 12% geeft aan dat dit niet het geval is en 34% weet het niet. Het is belangrijk dat werkgevers en werknemers in goed overleg met elkaar afspraken maken over het werken op zondag. Deze afspraken zijn niet anders dan de onderlinge afspraken die worden gemaakt als een werkgever winkelpersoneel nodig heeft op een andere dag in de week. Werknemers kunnen hun invloed individueel uitoefenen door geen overeenkomst te tekenen waarin een verplichting is opgenomen tot het werken op zondag, door gebruik te maken van de rechten die zij hebben op grond van de Arbeidstijdenwet of invloed uit te oefenen op de vakbond die namens werknemers de onderhandelingen over een cao voert.

De leden van de SGP-fractie wensen daarnaast een toelichting waarom in een persbericht d.d. 23 december 2016 de conclusie is getrokken dat «werknemers doorgaans de positieve gevolgen ondervinden».

Deze passage in het persbericht is gebaseerd op de conclusie van onderzoeksbureau BMC en is te lezen in het door hun gedane onderzoek in het hoofdstuk «Conclusie».

De leden van de SGP-fractie vragen naar waarom in diversie cao's ruimte wordt geboden voor gewetensbezwaarden, terwijl de Arbeidstijdenwet uitgaat van instemming zonder dat dit gerelateerd hoeft te zijn aan gewetensbezwaar. Daarnaast wensen zij te vernemen welke maatregelen

ik ga nemen om de kennis van rechten en plichten rondom zondagsarbeid te verbeteren.

Ik beschik niet over detailinformatie over de wijze waarop werkgevers in cao-afspraken, bedrijfsregeling of de praktijk omgaan met de regels voor instemming van de werknemer met betrekking tot zondagsarbeid. Er zijn weinig rechtszaken bekend die erop wijzen dat er op substantiële schaal sprake is van gedwongen zondagsarbeid door werknemers. Via onder meer het Arboportaal, de site van de Inspectie SZW en op de site van de rijksoverheid is informatie te vinden in welke gevallen arbeid op zondag toegestaan is en de rol van collectieve (en individuele) instemming waarbij het begrip gewetensbezwaar geen enkele rol speelt.

De leden van de SGP-fractie vragen of er bevorderd kan worden dat de belangen van winkelpersoneel gezien kunnen worden in de evaluatie van winkeltijdenverordeningen.

Onderdeel van de decentralisatie is dat de bevoegdheid tot vaststelling en ook de evaluatie van een plaatselijke winkeltijdenverordening nu bij de gemeente ligt. Ik ondersteun de gedachte van de leden van de SGP-fractie wel dat het goed zou zijn als de gemeente in de evaluatie het winkelpersoneel betreft. Ik zal dit ook bij de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) aangeven.

De leden van de fractie van de SGP vragen of ik kan bevorderen dat de zondagtoeslag wordt gehandhaafd. Daarbij vragen de leden hoe kan worden voorkomen dat wanneer de toeslagen verder worden verlaagd, personeelsleden meer druk zullen voelen om op zondag te werken.

Een toeslag voor het werken op zondag wordt overeengekomen in individuele arbeidsovereenkomsten of in cao's. Het sluiten van cao's is een aangelegenheid tussen de werkgevers- en werknemersorganisaties waarbij de overheid in beginsel geen rol heeft, met uitzondering van de bevoegdheid van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om cao's algemeen verbindend te verklaren. Ook kunnen de partijen bij een algemeen verbindend verklaarde cao de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verzoeken om een onderzoek te doen naar één of meer bepalingen waarvan men het gegrond vermoeden heeft dat de bepaling(en) niet word(t)en nageleefd. Op grond van de bevindingen van dit onderzoek kunnen cao-partijen eventueel naleving van de cao bij de rechter vorderen. Binnen dit stelsel is het niet aan mij de toeslagen op zondagen te handhaven of af te schaffen. Wanneer de toeslagen voor werken op zondag verder verlaagd zouden worden, leidt dit niet direct tot hogere druk op werknemers om op zondag te werken aangezien de Arbeidstijdenwet en mogelijk de toepasselijke cao en arbeidsovereenkomst waarborgen bevat omtrent werken op zondag.

De leden van de fractie van de SGP vragen of ik het wenselijk vind dat winkeliers met een boetebeding in hun verhuurcontract waar zij niet onderuit kunnen, toch hun winkel open moeten stellen op zondag.

In beginsel moeten winkeliers vrij zijn om hun winkel wel of niet open te stellen. Er kunnen desalniettemin goede redenen zijn om dergelijke boetebedingen in een huurcontract op te nemen. Zo kan het bijvoorbeeld nodig zijn dat alle winkels in een winkelgebied open zijn om de aantrekkingskracht van een winkelcentrum te waarborgen. Dit zijn gerechtvaardigde belangen waarover winkeliers en verhuurders, die ik graag beide de ruimte geef om te ondernemen, kunnen onderhandelen.

De leden van de fractie van de SGP vragen of ik bereid ben om alsnog met wettelijke maatregelen te waarborgen dat winkeliers nooit gedwongen mogen worden om op zondag hun winkel open te stellen.

Ik heb eerder de mogelijkheden voor wettelijke maatregelen onderzocht en de uitkomsten aan uw Kamer medegedeeld in mijn brief van 17 maart

2014 (Kamerstukken I, 2013/14, 32 412, M), daarnaast ben ik nog op deze mogelijkheid ingegaan in de beleidsbrief bij de evaluatie (Kamerstukken I, 2016/17, 34 647, A). De contractsvrijheid is één van de grondbeginselen van het Nederlandse contractenrecht. Ik acht het van groot belang dat partijen vrij zijn om zelf de inhoud van hun overeenkomst te bepalen. Het invoeren van wetgeving die overeenkomsten verbiedt waarin wordt afgesproken dat winkeliers op zondag open zijn, zou een forse inbreuk op de contractsvrijheid betekenen. Ik ben hier geen voorstander van.

De leden van de fractie van de SGP vragen of er andere niet-juridische maatregelen genomen kunnen worden om de vrijheid van de ondernemers te beschermen.

Ik ben reeds in overleg getreden met de Raad voor Onroerende Zaken (ROZ). ROZ heeft op haar site een modelclausule met toelichting geplaatst. Er wordt geadviseerd deze clausule in het contract op te nemen indien de overeenkomst bepalingen over openingstijden bevat. De clausule bepaalt dat een winkelier zijn winkel niet hoeft open te stellen op zon- en/of feestdagen, indien de winkelier daartoe een onderbouwd verzoek heeft gedaan aan verhuurder en verhuurder schriftelijk met dat verzoek heeft ingestemd. De clausule bepaalt dat de verhuurder haar instemming niet op onredelijke gronden zal onthouden. ROZ adviseert verhuurders tevens conform deze clausule te handelen voor reeds afgesloten huurovereenkomsten waarin deze clausule niet is opgenomen. ROZ verwacht het modelcontract te gaan herzien. Ik heb er bij de ROZ reeds op aangedrongen om deze clausule als standaard op te nemen in het modelcontract. Ik heb begrepen dat de clausule breed wordt gedragen en dat de verwachting ook is dat deze in het modelcontract wordt opgenomen. ROZ kan dit echter zelfstandig bepalen, er heeft hier nog geen besluitvorming over plaatsgevonden. Zodra ROZ het modelcontract heeft herzien zal ik uw Kamer hierover informeren.

De leden van de fractie van de SGP vragen of ik juridische ondersteuning kan bieden aan winkeliers die geconfronteerd worden met boetebedingen. Uit de evaluatie volgt niet dat de rechtspositie van winkeliers in Nederland in het geding is. Nederlandse ondernemers hebben keuzevrijheid en een eigen verantwoordelijkheid. Een winkelier zal voor hij een overeenkomst aangaat, zich goed in de inhoud daarvan moeten verdiepen. Het is aan ondernemers en burgers zelf om bij private overeenkomsten een oplossing te zoeken voor eventuele geschillen, al dan niet via de civiele rechter.

De leden van de fractie van de SGP vragen naar duiding van het feit dat 4% van de respondenten gedwongen open is op zondag.

De genoemde 4% van de respondenten betreft winkeliers die vanwege contractuele verplichtingen met de verhuurder hun winkel openstellen op zondagen. Zoals uit mijn antwoorden op eerdere vragen van de leden van de SGP-fractie blijkt, ben ik van mening dat de keuzevrijheid van zowel de winkelier als de vastgoedeigenaar voldoende gewaarborgd is in het huidige systeem.

De leden van de fractie van de SGP vragen hoe ik het gegeven beoordeel dat 26% van de winkeliers open is vanwege afspraken met de winkeliersvereniging en vragen of ik verwacht dat er druk kan worden ervaren in de onderlinge verhoudingen van winkeliers.

Het feit dat 26% van de winkeliers open is vanwege afspraken met de winkeliersvereniging vind ik een neutraal gegeven. Het is voor consumenten minder aantrekkelijk om naar een winkelcentrum te gaan waarvan de helft van de winkels niet open is. In die sfeer kan ik me voorstellen dat winkeliers soms enige druk op elkaar proberen uit te oefenen teneinde de aantrekkingskracht van een winkelgebied te borgen.

De leden van de fractie van de SGP vragen of ik de mening deel dat de positie van het klein winkelbedrijf onder druk staat van het grootwinkelbedrijf en of omzetting ook tot winststijging leidt.

Uit het rapport blijkt dat de voornaamste reden voor openstelling op zondag is dat klanten op zondag willen winkelen. Wanneer een winkelier, groot of klein, besluit de winkel niet te openen terwijl een concurrent dat wel doet, dan zal die winkelier wellicht concurrentiedruk ervaren. Ik kan op basis van de informatie uit dit rapport niet beoordelen of omzetting doorgaans ook tot winst heeft geleid.

Tot slot vragen de leden van de fractie van de SGP of het gegeven dat jongeren zondag steeds minder als rustdag zien reden is om het beleid rondom de Winkeltijdenwet te heroverwegen.

Ik zie hiertoe geen aanleiding, het is aan ieder individu om zelfstandig invulling te geven aan een bij diegene al dan niet bestaande behoefte aan rust, op welke dag van de week dan ook. Het staat mensen dan ook vrij om, op welke dag van de week dan ook, voor zichzelf te bepalen om geen gebruik te maken van mogelijk opengestelde winkels.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp